

Regina Ana și modestia demnității

Ioan Stanomir

Nimic mai ipocrit și mai dezgustător decât lacrimile de circumstanță ale multora dintre contemporanii noștri, în zilele care au urmat morții Reginei Ana. Pentru atâția dintre cei care au persecutat și au umilit regalitatea în anii de după 1989, a fost ocazia de a revela, în toată hidoșenia sa morală, cameleonismul care este însăși rădăcina răului nostru autohton. Mesajul trimis de Ion Iliescu este doar unul dintre aceste instantanee care merită reținute în istoria abjecției românești.

Regina Ana a înfrunghiat până la sfârșit reperele pe care deceniile de comunism și fesenism au încercat tenace să le distrugă. Acolo unde vulgaritatea și obscenitatea au învins, Regina Ana a cultivat discreția modestiei. Acolo unde naționalismul tribal a dominat agresiv, Regina Ana a ales să rămână fidelă patriotismului calm și luminos, eliberat de zgura demagogică. Destinul Reginei Ana a ilustrat virtuțile unei alte României, ale unei României care ar fi putut să fie în absența regimului stalinist și a tiraniei. În acest caz, istoria contrafactuală nu este un exercițiu gratuit. Căci avem în fața noastră intact exemplul de verticalitate al unei regine

care și-a trăit exilul alături de suveranul alungat de pe tronul său.

Această Românie care nu a fost să fie a fost România Reginei Ana. Parcursul ei biografic a fost marcat de o etică a devotamentului și a sacrificiului. Efigia postumă a Reginei se confundă cu această efigie nobilă a lucrului continuu și ne-spectaculos. Extravaganța și ridicolul care îi tentează pe românii parveniți ai post-comunismului i-au fost străine. Prin educație și prin alegerile personale, Regina Ana a dovedit existența unei alte etici politice, întemeiate pe curaj și claritate morală. Solidaritatea de o jumătate de secol cu Regele Mihai a trecut dincolo de legătura maritală, devenind un simbol al hotărârii de a apăra valorile în vremuri întunecate.

Regalitatea înseamnă, în cele din urmă, această capacitate de a fi tu însuși, iar prin autenticitatea conduitei tale să devii un exemplu pentru cei din jurul tău. Contaminată de un relativism moral coroziv, societatea noastră pare că s-a abandonat vulgarității lipsite de orizont. Viața Reginei Ana este, în modestia ei asumată, un semn că existențele publice pot avea un alt sens, un semn că, dincolo de kitsch

și de agitația cotidiană, se află altceva, un nucleu de normalitate morală în jurul căruia ne putem readuna, ca o comunitate. Moștenirea Reginei Ana este exact această amintire, iar această amintire nu poate fi nici confiscată și nici maculată.

O imundă propagandă comunistă a ambiționat să elimine din memorie un întreg segment de istorie națională. Urmele acestei lobotomii se pot vedea și astăzi. Dificultatea cu care românii reinvață practica decenței este un semn al mutației antropologice pe care regimul democrat-popular a grăbit-o. Plebeianismul, obrăznicia, generalizarea trivialității - toate acestea sunt prelungirea în contemporaneitate a ofensivei comuniste. Efortul de redescoperire a demnității înseamnă ieșirea din acest domeniu noroios al trecutului totalitar.

Regina Ana a traversat un secol al barbariei și al dictaturilor. Solidară cu România, patria pe care a ales-o fără ezitare, ea a oferit imaginea stenică a unei vieți care nu se supune regulilor strâmbe și viciate de astăzi. Omagiul pe care i-l putem aduce este încercarea noastră de a pași decent și discret, la rândul-ne, pe acest drum al patriotismului curățat de demagogie.

»»»»

2

Andrei Muraru

A plecat o regină fericită: „Dumnezeu mi-a dat omul vieții mele! Lumea aceasta nu îmi e datoare cu nimic!”

»»»»

Cristian Teodorescu

Coroana Reginei și istoria falsificată ■

»»»»

3

Alexandru Muraru

Ana a României, acasă pentru totdeauna ■

»»»»

4-5

Casa Regală a României

Regina Ana a României, 92 de fapte în 92 de ani ■

»»»»

6

Rodica Culcer

Regina Ana și aristocrația discreției ■

»»»»

7

Nora Iuga

Încrederea nu are nevoie de ochi ■

Acest număr este ilustrat cu fotografii preluate de pe site-ul Casei Regale a României

<http://www.familiaregala.ro>

Credit foto:

Daniel Angelescu.

A plecat o regină fericită: „Dumnezeu mi-a dat omul vieții mele! Lumea aceasta nu îmi e datoră cu nimic!”

Andrei Muraru

Ana s-a născut într-o familie aristocratică cu patru copii, dintr-un principe francez și o mamă daneză. Dar o familie normală, modestă, în ciuda identității regale. În 1940, Franța avea să fie ocupată de trupele naziste, iar familia Anei, care locuia la Paris, își începea pribegia prin Europa (Spania și Portugalia), pentru ca apoi să ajungă peste ocean, la New York. Avea 17 ani neîmpliniți. După un stațiu ca vânzătoare la magazinul universal Macy's, Ana se hotărăște să plece pe front, în Europa, pentru a lupta sub culorile Franței.

Avea 19 ani și a luptat alături de familia sa de partea Aliaților. Tânăra caporal cu nume regal a condus jeepul armatei și a transportat sânge și limfă pentru răniți. Pe lângă un icter rebel, războiul îi mai aduce în schimb prima mare victorie a vieții: eliberarea Franței și „Crucea de Război” a Republicii Franceze, plus gradul de locotenent.

Toată viața, umăr la umăr

L-a întâlnit pe Rege la Londra. El avea 26 de ani, era celebru, decorat de americani și sovietici, scurtase războiul, își scosese

S-a stins Regina Ana, un om care a purtat numele țării în care nu a călcat până la aproape 70 de ani. O suverană neincoronată, care rămâne totuși cea mai longevivă consoartă de voievod sau de rege din întreaga noastră istorie.

țara din alianța cu Germania nazistă și o trecuse de partea Aliaților. S-au întâlnit la nunta viitoarei Regine Elisabeta a II-a a Marii Britanii. Ana îl spiona deja pe tânărul Rege al României. „Regele Mihai exista de mult în gândurile mele, prin vorbele mamei lui”, avea ea să mărturisească. El o văzuse într-un film, prin 1942-1943, și pusese pe cineva să decupeze imaginile cu tânăra caporal. Avea să-i mărturisească acest detaliu doar la peste cinci decenii distanță.

Când l-a văzut în uniforma de mareșal al Armatei Regale române într-un salon la Londra, a bătut din călcăie în fața lui. A fost prima lor întâlnire. Suveranul o cere în căsătorie câteva zile mai târziu, la Lausanne: „Eram în mașină, și el a ales momentul de a-mi cere mâna într-un mod original. Era la volan, așa că ne-am adresat cuvintele care ne promiteau unul altuia fără să ne privim în față, doar drumul șerpuitor din fața noastră. Am reflectat

îndelung, pentru că răspunsul nu era ușor. Am spus «da». Imaginea aceasta a amândurora privind către înainte nu era întâmplătoare. Toată viața noastră asta am făcut: umăr la umăr, ne-am ajutat unul pe altul și am fost complici, fără să ne uităm unul la altul, ci privind amândoi, ca o singură ființă, drumul șerpuitor din fața noastră”.

O regină fără regat și fără coroană

Se logodesc în 1947, cel mai greu an din viața monarhului. Câteva săptămâni mai târziu, Mihai devine Regele fără Țară, fiind obligat de comuniști să abdice. Se căsătorește în pribegie, la Atena, la palatul fratelui mamei Regelui, în singura monarhie rămasă în picioare în regiune după asaltul sovieticilor. Ana preia titulatura de Regină a României, deși nu a domnit niciodată și nu a fost încoronată. Era însă un

omagiul și un simbol aduse suveranității unei țări aflate sub ocupație străină. A știut mereu ce-a vrut: „Consider că sunt norocoasă. Fiind alături de omul iubit, simt că trebuie să fac mai mult pentru el și pentru visele lui. Dumnezeu mi-a dat omul vieții mele, aici nu încape nici un dubiu! Viața a fost generoasă cu mine, mi-a dat enorm de mult. Lumea aceasta în care trăiesc nu îmi e datoră cu nimic. Dar nici eu ei!”.

Au locuit în Elveția, Italia, Anglia și din nou în Elveția, unde au petrecut cinci decenii. Pentru a-și crește familia și cele cinci fete, au lucrat la o fermă de pui și au înființat un atelier de tâmplărie. Regele a făcut cursuri de zbor (deși pilota încă din România) și a vândut componente electronice. Amândoi, în pribegie, în sărăcie, în necunoscut. Dar Regina și-a crescut cele cinci fete în modestie și cu gândul că trebuie să ducă o viață de familie normală.

„Important este să protestezi!”

Cinci decenii a așteptat Ana, alături de Rege, ca să poată pași în România. Dacă ar avea 30 de ani astăzi, cu siguranță că Regina Ana ar purta blugi și ar merge la manifestațiile pentru cauze ecologice sau pentru drepturile persoanelor defavorizate. Câți știu oare că în 1996, pe când Regina avea 73 de ani, s-a alăturat unui protest spontan în Geneva, neștiind ce revendicau oamenii, dar spunând franc: „Important este să protestezi!”...

A condus jeepul, bicicleta, ambulanța de război. A îndrăgît fotbalul, a detestat pantofii cu toc și rochiile lungi. Avea un umor desăvârșit și avea un fel special de a se face plăcută.

Cum Regele era *persona non grata* pentru regimul de la București (1990-1997), fără drept de intrare în țară, Regina Ana a îndeplinit acest rol. A fost reprezentantul Monarhului în Republica România. Sunt antologice imaginile de la mijlocul anilor '90, în care Regina era înconjurată de femei și fete de la țară, în colbul drumurilor rurale sau la mânăstiri.

Text publicat inițial pe <http://republica.ro>.

Coroana Reginei și istoria falsificată

Cristian Teodorescu

Firește că e binevenită inițiativa Casei Regale de a publica o carte despre viața Reginei, cuprinzând propriile sale mărturii transcrise de un membru al familiei, dar asta nu schimbă cu nimic faptul că nu avem o carte scrisă cu rigoare de istoric, ceea ce înseamnă consultarea surselor de tot felul, inclusiv a Familiei Regale, pentru a ne oferi o viață a Reginei Ana dintr-o perspectivă independentă și cu o minuțioasă punere în pagină. Căci, în pofida celor care se întrebă „ce a făcut Ana de Bourbon pentru România?”, Regina a însemnat o jumătate din istoria Familiei Regale, adică și o parte însemnată, dar rămasă încă aproape necunoscută, a istoriei noastre.

E greu de evaluat azi discreția Reginei, care în anii exilului a înțeles că rostul ei e să stea în umbra Regelui și să-l ajute să depășească greutățile unei existențe de om obișnuit, care trebuia să-și întrețină familia, muncind, dar fără a uita vreo clipă de rangul său în țara de unde fusese izgonit. Regina a fost gospodina

Dacă există istorici români care au încercat să scrie despre „Viața reginei Ana”, și din motive care nu țin de voința lor n-au putut face acest lucru, îi rog să mă corecteze, dar, dacă nu, regret cu atât mai mult că nu avem o asemenea carte.

Casei Regale. Pentru asta, a crescut păsări la fermă, ca să-și ajute soțul pentru agoniseala zilnică, dar și cea care îl ajută pe Mihai I să-și înregistreze discursurile către țară, difuzate la Radio Europa Liberă.

În Familia Regală, prințesa Ana de Bourbon a adus decorațiile primite în calitatea sa de combatantă, din partea Franței eliberate după cel de-al Doilea Război Mondial. Această prințesă catolică s-a căsătorit după

rit ortodox cu detronatul Rege Mihai I, pentru a-l urma într-un exil care la un moment dat părea fără sfârșit, dar fără a uita vreo clipă că e regina în exil a României, chiar dacă știa că în țara unde nu călcase niciodată

acest titlu nu-i era recunoscut. Oricât de mare ar fi fost dragostea care a legat-o de Mihai I, o dragoste de o viață, dacă Regina n-ar fi avut o putere lăuntrică extraordinară, grație căreia și-a păstrat optimismul și convingerile alături de regele detronat, poate că alta ar fi fost azi imaginea intrată în istorie a Familiei Regale. Ce a făcut Regina Ana pentru România? Nimic altceva decât că l-a susținut pe soțul ei, Regele, în exil și că ulterior, în țară, a avut relații obișnuite cu românii obișnuiți, care, spre deosebire de autorități și de tot soiul de analiști, au văzut fără îndoială în Ana de Bourbon Regina României.

Altfel, dacă nu cunoști istoria țării tale sau dacă o cunoști, dar vrei s-o ticăloșești, vine un moment în care ignoranța agresivă și ticăloșia falsificatoare ajung la stâlpul infamiei.

Text publicat inițial pe pagina web a postului Radio România Cultural (http://www.radioromaniacultural.ro/gaudeamus_coroana_reginei_si_istoria_falsificata-53324).

Ana a României, acasă pentru totdeauna

Alexandru Muraru

Într-un anume fel, destinul Reginei Ana se aseamănă cu cel al lui Corneliu Coposu, găsindu-și liniștea, prețuirea și admirația abia spre sfârșitul vieții și mai ales după. Memoria și legenda lor vor dăinui peste generații, răzbunând aceste ființe care au îndurat în tăcere suferința unui popor. Nu poți decât să te înclini în fața unui asemenea personaj cum a fost Regina Ana, când te gândești că acest om a iubit o țară condusă de niște criminali timp de 40 de ani și care urmărirea să o extermină, atât pe ea, cât și pe Rege, iar după 1990 a alungat-o la propriu cu mitraliera pe autostradă. Să vorbești și să visezi zi de zi despre și la o țară despre care nu știi dacă te va primi este o dovadă de sacrificiu orb, suprem, cum numai omenii excepționali pot face.

„Regele din dreapta Regelui”

Nu cred că există o poveste de dragoste de aproape 70 de ani, între cuplurile regale din lume, în care consoarta monarhului să aibă locul și rolul unui susținător atât de loial precum a fost Regina Ana pentru Omul Său. Cum spunea un jurnalist român, implicit „una dintre cele mai frumoase povești de dragoste din istoria lumii”. În toate clipetele și deciziile acestui fenomen al naturii umane, Mihai I. De-a lungul vieții regale, suveranii au lângă ei colaboratori, consilieri, aghiotanți, prieteni care devin sfătuitori apropiați. Aici, rolul acestora a fost cu mult sub rolul Reginei. Memoriile monarhilor sunt pline de astfel de mărturisiri. Regina Ana a fost tot, începând cu 1948, într-o avalanșă de roluri care mai de care mai dificile și mai inumane. De departe, cel mai copleșitor a fost acela de a privi la suferința zilnică a Regelui, a unui om sfâșiat de durerea de-a fi pierdut totul: țara, Tronul, casa, omenii apropiați, liniștea, bucuriile, speranțele.

A patra generație a Familiei Regale a României a fost, prin destin, pentru întreaga lume, o lecție fără seamăn de îndăjire, suferință mută și speranță. Amintirile Regelui, ale principeselor, ale colaboratorilor, ale românilor care mergeau la Versoix o plasează pe Regina Ana drept cel mai fidel om pentru toate activitățile. Secretariat, corespondență, întâlniri, evenimente, discuții, decizii. Până și ceaiul sau cafeaua erau preparate și aduse de Regină. Iar pentru a fi aproape de el și de pasiunile lui, a învățat să repare jeepuri militare, pentru a sta alături de el ore întregi în atelier. Un mod de a depăși suferința. Într-un film

devărata domnie a Reginei Ana a început în după-amiaza zilei de 13 august, atunci când, pentru eternitate, a slujit în pământul țării pe care a iubit-o cu prețul sacrificiului întregii sale vieți. „Îi iubesc pe români din tot sufletul, așa cum îmi iubesc soțul”, declara Regina Ana cu lacrimi în ochi la înmormântarea lui Corneliu Coposu, în noiembrie 1995. Pentru Ana, această femeie extraordinară, *Mihai I era chiar România, Mihai I erau românii, toți, ca popor. A iubit cele trei ființe ale sale: omul de lângă ea, „notre patrie”, cum obișnuia să spună, și pe români. Cei din urmă vor avea ocazia de acum înainte să-și întâlnească Regina în fiecare clipă la Curtea de Argeș, fiind astfel părtași la domnia sa pentru totdeauna.*

documentar britanic din anii '50, Regina spunea: „Îl ajut cât de mult pot. Mă ocup de copii, de păsări, lucruri firești...” A văzut mereu susținerea lui Mihai ca pe o datorie sfântă, curmându-și propriile vise și pasiuni. A renunțat la propria carieră profesională pentru că a plecat la drum, cu jurământul în fața lui Dumnezeu că îl va urma pe Mihai oriunde. Și oricât. Acesta a fost destinul lor. Împreună.

Revedeți imaginile cu Majestățile Lor revenind în februarie 1997 și veți remarca o secvență a acestui „Rege din dreapta Regelui”. Mihai, emoționat de revenirea acasă, plângând, cu Prințesa Margareta întâmpinându-l la scara avionului și Regina Ana îmbrăbătându-l cu palme zdravene peste umăr. Mereu și mereu lângă el, fiind acolo unde și când trebuie pentru ca acest Om să nu clacheze, să nu se piardă, să nu-și arate lacrimile de o viață. „Mama mea este o persoană foarte dezinvoltă, slavă Domnului!”, spunea Prințesa Margareta într-un interviu, moștenind parcă aceeași dezinvoltură, același reflex al umorului spontan, un antidot pentru toate nelegiuirile, nedreptățile și dramele prin care a trecut această familie.

Umilințe de nedescris din partea unor neoameni vremelnici după 1990, din partea vieții nedrepte, plină de privațiuni și lipsuri și a situației financiare precare. Toate au fost primite cu stoicism și tind să cred că fiecare lovitură a transformat acest om, dându-i tărie de caracter și o speranță de fier.

Ca mamă, a crescut cinci fete, cu atâtea lipsuri și mutări, trăind amărăciunea de a nu putea să le ofere o viață așa cum poate și-ar fi dorit. Le-a inspirat aceeași modestie și același sens firesc și simplu de a trăi, de a urma propriul drum, fără a aștepta de la nimeni miracole și lucruri gratis. Principele Radu mărturisea că Regina a urât mereu bijuteriile, hainele scumpe, pentru că nu credea că acestea îl pot schimba pe om, dar și pentru că „pur și simplu nu și le-a permis niciodată”. Regina a povestit într-un interviu cum au fost nevoiți, în timpul exilului,

să vândă bijuteriile și obiectele de valoare pentru a se putea întreține. Cum muncea cot la cot în gospodărie, încât nici nu a avut răgazul vreodată să se gândească de ce nu e altfel. Nu a învinovățit pe nimeni, și-a dus crucea, cum se spune în popor. Și peste toate acestea a și mărturisit că viața nu îi e datoare cu nimic.

A fost o femeie simplă, plină de optimism, vigoare și cutezanță, cu inocența omului credincios aflat sub „vremi”, păstrând simplitatea demnă a românului și a europeanului din alte timpuri. Sute de amintiri personale ale românilor obișnuți care au avut șansa să o întâlnească se rostogolesc în aceste zile, fiecare dintre ele mărturisind această simplitate remarcabilă a unui personaj care a venit dintr-o lume a aristocrației pentru a se dedica pentru totdeauna uneia de rând. Regina Ana a trăit toate nenorocirile exilului în solidaritate cu românii aflați în pribegie, deși ar fi putut oricând să aleagă alt drum, mai facil, mai firesc, mai aproape de familia și statutul său, mai aproape de omenesc.

Regina Ana – misionar al Regelui și ambasador al României

A renunțat practic la tot pentru a urma un Om și visul său: acela de a-și vedea țara liberă, de a înfrunța un deșert al unei vieți pline de neprevăzut, de catastrofe personale. Regina povestea adesea, în anii '90, când Regelui i-a fost interzisă revenirea în țară, că Suveranul îi spunea: „Fă tu ceea ce nu am putut eu să fac”. Această sarcină de misionar al monarhului a transformat-o într-o legendă vie a regalității după 1989. De aceea, toate prorocirile detractorilor Familiei Regale sunt contrazise de 25 de ani și mai ales de ultimii ani. Simpatia de care se bucură Casa Regală este fără precedent, iar patrimoniul regalității va include memoria ultimei regine a românilor.

Prin numele său, purtat mereu peste tot în lume, a fost un

ambasador al României, al imaginii valorilor profunde, departe de țară. Prin modul demn și simplu în care a trăit și a slujit Omul destinului său, Ana a României a fost un miracol de susținere pentru Mihai I. „Simt că trebuie să fac mai mult pentru omul meu și pentru visele lui. Dumnezeu mi-a dat omul vieții mele”, spunea Regina.

A vorbit neînterupt, în lipsa Regelui, după 1992 și după vizitele pe care le-a făcut în România, despre sufletul și satul românesc. Despre autenticitatea României profunde, pe care a regăsit-o acolo unde comunismul nu a reușit să distrugă tot. În biserici și în sate. A cunoscut în anii exilului și după 1989 mii de români care au trecut pragul casei din Versoix, devenită capitala regalității românești. Prin Mihai I și prin acești oameni, prin amintirile Regelui și prin poveștile de viață ale românilor, și-a proiectat adevărata imagine a țării sale. A văzut și a trăit prin ei propria neliniște, suferință și dramă. Nici o clipă nu i-a privit altfel decât ca pe propriul său popor.

Am regăsit un pasaj din Regina Ana care poate ține astăzi loc de testament: „Sper ca generațiile pe care noi le-am crescut să continue lucrul pe care Regele și înaintașii lui l-au făcut. Familia noastră aparține acestei țări. Sunt convinsă că urmașii noștri or să aibă forța și inspirația de a se identifica cu sufletul țării. [...] Există o poezie pe care România o are, eu am văzut-o. În păduri, pe câmpuri, în văile românești totul cântă. Copiii mei s-au dăruit acestei idei și astfel și-au găsit identitatea. Regele și-a crescut fiicele pentru aceasta. Poporul român este dăruit cu un talent enorm. Oamenii trebuie lăsați să prindă curaj, fiindcă au fost complet culcați la pământ. Dacă românii ar ajunge să fie din nou mândri de ei înșiși!”

Prin urmare, ar fi potrivit și firesc să vedem în anii următori instituții de sănătate – căci a fost infirmieră pe front, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – care să-i poarte numele, clădiri,

săli de curs în școli sau universități, spații din instituții publice, străzi, piațete, busturi sau plăci memoriale în locurile în care a fost – un binevenit omagiu pentru comunități, în memoria celei de-a patra regine, neincoronate, a românilor. Dar, mai mult decât toate acestea – pentru că Regina a fost apropiată de românul din comunitățile rurale, a cărui suferință a înțeles-o din perspectiva unui om care nu vrea privilegiu, refuză ideea de ceremonial și adună suferința tuturor nedreptăților în dragostea pe care le-a arătat-o –, ar fi un gest onorabil dacă o mică localitate rurală din România îi va purta numele în viitor. O cinstită a memoriei unei personalități care ar rămâne încrustată în vatra satului românesc.

Sunt convins că, în anii și deceniile următoare, istoricii din generația tânără vor descoperi și mai bine personalitatea acestei mari femei de stat care a domnit fără „arme” instituționale. A învățat de la Regina-Mamă Elena aceea iubire de oameni și grația care i-au marcat destinul. Biografii, cărți de interviuri sau documente ori filme documentare vor scoate mai mult în relief viața și contribuția sa la destinul Regelui și la revenirea în sine a României.

Deopotrivă românii de acasă, peste care au trecut comunismul și toate umilințele tranziției, cât și cei din exil pot anticipa o parte din viața acestui om. Mereu cu gândul acasă. Cu o permanentă sete de a reveni, de a descoperi, cu o permanentă incertitudine din pricina țării pierdute. Cu o casă mereu neregăsită, schimbătoare, nestatornică, provizorie, cu un sentiment al zădărniciilor locului. De asemenea, conașionarii noștri, milioane, plecați să muncească în afara granițelor cunosc de atâtea ani sentimentul acesta traumatic de amărăciune, de tristețe, de îndepărtare, pentru că, oriunde ar fi, nicăieri nu e acel acasă.

Acum aproape 27 de ani, Regina Ana era oprită, alături de Rege, să se reculeagă, după 40 de ani, la mormintele Familiei Regale. Astăzi, românii se pregătesc să o conducă pe ultimul său drum, unde se va odihni pentru eternitate. Exact pe același drum. Curtea de Argeș va deveni astfel, de acum înainte, pentru români, față de a patra generație regală, noul Balcic al României. Un loc de pelerinaj, de amintire, de răgaz și de apropiere față de ultima regină a românilor. Lungul exil și drumul său s-au încheiat în urmă cu câteva zile. Dar amintirea și prețuirea sa vor dăinui mereu. Astfel, Ana a României va fi, de acum înainte, în sfârșit, pentru totdeauna, acasă.

Casa Regală

Regina Ana a României,

1. Regina Ana s-a născut la 18 septembrie 1923, la Paris, în al XVI-lea Arondissement, ca Princesă de Bourbon-Parma.
2. Părinții Reginei Ana au fost Principele René de Bourbon-Parma și Princesa Margareta a Danemarcei, iar bunicii ei au fost Principele Valdemar al Danemarcei, Princesa Marie de Orléans, Ducele Robert I de Parma și Infanta Maria Antonia a Portugaliei.
3. Regina Ana are printre strămoși atât Familia Regală de Bourbon, cât și Familia Regală de Orléans, aflate într-o acerbă rivalitate istorică.
4. Regina Ana este nepoata (de frate) a Împărătesei Zitta a Austriei, strănepoata Regelui Cristian al IX-lea al Danemarcei, strănepoata Regelui Miguel I al Portugaliei, stră-stră-strănepoata Regelui Ludovic Filip al Franței și descendentă din Regele Filip al V-lea al Spaniei.
5. Regina a primit șase prenume la botez, pentru a fi mulțumite toate mătușile regale: Anne, Antoinette, Françoise, Charlotte, Zita, Marguerite.
6. Numele de alint al Princesei Ana folosit în familie a fost, de-a lungul întregii vieți, *Nane* (în engleză, *Nan*).
7. Prima guvernantă a Princesei Ana s-a numit Madame Boutellier, o învățătoare din Italia, orașul Viareggio, unde princesa a locuit cu părinții ei în perioada crizei financiare.
8. Încă din fragedă copilărie, Regina Ana a iubit mersul pe bicicletă și pescuitul.
9. La vârsta de doisprezece ani, Princesa Ana a urmat la Paris, cu mare plăcere, cursuri de scrimă.
10. De la 16 la 18 ani (1939-1941), Regina Ana a urmat o școală de Arte Frumoase la New York și, în paralel, a lucrat la magazinul universal „Macy's”, pentru a-și câștiga existența.
11. Regina a urmat la New York în anii 1941 și 1942 cursurile Parson School of Art, unde a studiat știința promovării comerciale. A terminat cursurile (care aveau durata de trei ani) în mai puțin de doi ani.
12. La New York, Regina a mai lucrat ca vânzătoare la magazinul universal „Bloomingdale's”, pentru a-și completa veniturile.
13. La 19 ani, Princesa Ana a cerut permisiunea mamei sale să se înroleze în războiul antinazist. Mama și-a dat acordul. Tatăl Anei, Principele René, și frații ei, Principii Jacques, Michel și André, erau deja înrolați și luptau în diverse unități militare franceze. Ana a mers pe frontul african, apoi european și, în fine, german, în cadrul Armatei Franceze.
14. În 1943, Princesa Ana s-a înrolat în Forțele Franceze Libere, a traversat Atlanticul în luna septembrie și a făcut studii de infirmieră la Casablanca, apoi la Rabat, în Maroc.
15. Fratele Reginei, Principele Michel, a luptat atât pe frontul occidental în Forțele Franceze Libere și în Indochina, de partea armatei franceze. În Indochina a fost capturat de forțele locale, de unde a scăpat cu prețul unor mari sacrificii personale.
16. Regele Mihai s-a îndrăgostit de Princesa Ana cu mult înainte de a o cunoaște personal. În timpul războiului, în România, cinematografele prezentau, înainte de film, scurte reportaje de știri, în cea mai mare parte de pe front. Regele Mihai, în sala de cinema a Palatului Regal, a văzut într-un reportaj de război din Maroc (1943) câteva secunde cu chipul Princesei Ana de Bourbon-Parma, care lucra ca infirmieră pe front. I-a cerut operatorului să decupeze fotografiile filmului și să le transforme în mici fotografii, pe care le-a păstrat apoi în mare discreție.
17. Reginei Ana i-au plăcut întotdeauna jeepurile, pe care le-a cunoscut îndeaproape ca ofițer de legătură al Armatei Franceze Libere. Ulterior, Regele Mihai i-a dăruit două asemenea vehicule, cu care Regina a participat la numeroase competiții, raliuri și expediții automobilistice.
18. Princesa Ana a fost încartiruită, spre sfârșitul războiului, la castelul familiei de Hohenzollern din Sigmaringen, înainte de a-l cunoaște pe Regele Mihai.
19. La 22 de ani, în vara anului 1945, Regina Ana s-a întors la viața civilă, fiind decorată cu Crucea de Război a Republicii Franceze și avansată la gradul de locotenent în Armata Franței.
20. Indiferența Reginei Ana la adresa modei și ținutelor vestimentare a fost moștenită de la mama sa, care obișnuia să spună: „Eu nu mă îmbrac, eu mă acopăr”.
21. Căsuța din Danemarca a mamei Reginei Ana, unde aceasta și-a petrecut o parte din viață, se numea Brødrejøj, adică „Dealul fraților”, și se găsea în orașul Gentofte, lângă Copenhaga.
22. Princesa Ana l-a cunoscut pe Regele Mihai la nunta Reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii cu Ducele de Edinburgh, care a avut loc la 20 noiembrie 1947, la Londra.
23. Princesa Ana avea numai 24 de ani când viitorul ei soț, Regele Mihai I, a fost forțat să abdice. Împreună, ei au ales să înfrunte greutățile unui exil care a durat cinci decenii.
24. Nunta Princesei Ana de Bourbon-Parma cu Regele Mihai I al României a avut loc în exil, la Atena, în ziua de 10 iunie 1948. Datorită excomunicării viitoarei regine din Biserica Catolică, nici una dintre rudele sale catolice nu a luat parte la căsătorie.
25. Regina Ana a fost căsătorită cu Regele Mihai I al României timp de 68 de ani.
26. Regina Ana are împreună cu Regele Mihai cinci fiice, Margareta, Elena, Irina, Sofia și Maria. Patru dintre acestea sunt Princese ale României.
27. Prima locuință stabilă a Cuplului Regal a fost o căsuță din suburbia La Conversion, din orașul Lausanne, Elveția.
28. La 26 martie 1949 s-a născut Princesa Moștenitoare Margareta a României, fiica mai mare a Reginei Ana. Destinul a făcut ca în aceeași zi (26 martie), în anul 1881, să fie ziua când România a fost proclamată Regat.
29. Numele Princesei Moștenitoare Margareta vine de la mama Reginei, Princesa Margareta a Danemarcei. De altfel, unul dintre numele de botez ale Reginei a fost și Margareta. Astfel au existat trei generații regale cu același nume.
30. Cuplul Regal s-a mutat în Anglia între 1950 și 1956, doi ani în satul Bramshill, comitatul Berkshire, iar restul perioadei în satul Ayot Saint Lawrence, comitatul Hertfordshire.
31. La 15 noiembrie 1950 s-a născut la Lausanne a doua fiică a Regelui Mihai și a Reginei Ana, Princesa Elena. Princesa a fost botezată cu numele bunicii sale paterne, Regina-Mamă Elena a României.
32. La 28 februarie 1953 s-a născut a treia fiică a Reginei Ana, Irina. Aceasta nu face parte din linia de succesiune la Coroana României.
33. Regina Ana a lucrat ca tâmplar într-un atelier improvizat acasă, în timpul exilului din Anglia, pentru a nu cheltui bani cu achiziționarea mobilei. A vândut duminica la târg unele dintre piesele de lemn executate de ea.
34. Regina Ana a văzut, în anii petrecuți în Anglia, de mai multe ori, fantome, în cele două reședințe în care a locuit.
35. Începând cu anul 1956 și până în 1976, Regele și Regina au locuit în satul Versoix, pe malul lacului Léman, în Elveția, în vila „Fantasia”.
36. Doctorul mamoș care a asistat la nașterea Princesei Sofia, în Grecia, la 29 octombrie 1957, a fost fiul doctorului mamoș din Sinaia al Regelui Mihai. Princesa Sofia s-a născut în aceeași zi (29 octombrie) cu Regina Maria a României (29 octombrie 1875).
37. Când, la vila „Fantasia”, Regele Mihai a avut nevoie de un mic spațiu pentru atelierul său auto, Regina Ana a construit cu mâna ei, pentru Majestatea Sa, o magazie din lemn.
38. La Versoix, Regina Ana l-a ajutat adesea pe Regele Mihai în atelierul auto, secundându-l în procesul de reparare și restaurare a jeepurilor.
39. Unul dintre jeepurile istorice restaurate de Regele Mihai îi aparține Reginei Ana, fiind cadoul personal din partea soțului ei.
40. La 13 iulie 1964 s-a născut în exil, la Copenhaga, Princesa Maria a României, a cincea și ultima fiică a Reginei Ana. Princesa Maria a României își trage numele atât de la Regina Maria, cât și de la Maria de Orléans, bunica maternă a Reginei Ana.
41. De fiecare dată când Cuplul Regal s-a mutat în casă nouă, prima piesă ascultată a fost *Poema Română* a lui George Enescu, un fel de binecuvântare muzicală a casei.
42. Între 1976 și 2004, Regele și Regina au locuit în vila „Serena” din satul Versoix, actualmente dispărută. Aceasta este adresa cunoscută de majoritatea românilor veniți în vizită la Rege și locul înregistrării celor mai importante interviuri acordate la televiziune după 1989.
43. Regina Ana lasă în urmă doi nepoți, pe Nicolae și pe Michael, aceștia nefiind însă incluși în linia de succesiune la Coroana României.
44. Regina Ana lasă în urmă trei nepoate, pe Elisabeta Karina, Angelica Margareta și Elisabeta Maria, dintre care prima și ultima sunt incluse în linia de succesiune la Coroana României.
45. Regina a fost o fire sportivă. Dintre sporturile practicate s-au numărat scrima, echitația, ciclismul, gimnastica și înotul.
46. Singura perioadă, din cei 68 de ani de căsătorie, în care Regina Ana a stat despărțită de mai multe ori timp de câteva săptămâni de Regele Mihai a fost în cei nouă ani când Regele a lucrat ca broker autorizat la Bursa din New York.
47. Nunta de argint a Regelui Mihai I și a Reginei Ana a fost sărbătorită la 10 iunie 1973, în Germania, la Castelul Salem, invitați fiind de Familia Mare Ducală de Baden, care a găzduit celebrarea. Au fost prezente Princesa Moștenitoare Margareta, Princesa Elena și Princesa Sofia.
48. Regina Ana a fost pasionată de vânătoare și a mers cot la cot cu verii săi la vânătorile regale din Luxemburg, Germania ori Belgia, obținând trofee personale remarcabile.
49. Regina era cea care înregistra mesajele Regelui pentru țară, transmise prin intermediul postului Radio Europa Liberă. Era mereu un moment de mister și fascinație pentru Princesă.
50. În 1960, Regele și Regina au scris împreună o piesă de teatru numită *Alegerea* (*The Choice*, în original), despre lupta dintre sistemele capitalist și comunist și despre rolul credinței în salvarea omului. Până în prezent, piesa nu s-a jucat niciodată în România. Ea a fost însă publicată în mai multe volume, în limba română.
51. Regele și Regina și-au reînnoit jurămintele conjugale la Monaco, în anul 1966, în cadrul unei ceremonii religioase catolice. A fost momentul în care Regina Ana a fost reprimată în sânul Bisericii Catolice, căreia i-a aparținut întreaga viață.
52. Regina l-a cunoscut pe Eugène Ionesco și Emil Cioran. S-a întâlnit în 1990, la Paris.
53. Regina Ana nu și-a putut vedea țara decât după 42 de ani de exil.
54. În 1992, la 44 de ani după ultimul Paște petrecut în România, Regele, însoțit de Regină, a reînnoit această tradiție a Coroanei Române, la Mănăstirea Putna.
55. Între anii 1992 și 1997, Regina a vizitat (fără Rege) aproape toate marile orașe ale României, fabrici, instituții culturale și de binefacere. Însă cel mai bine s-a simțit în sate, unde a considerat că găsește spiritul autentic românesc.
56. Exilul Regelui și Reginei a durat aproape cinci decenii, din ianuarie 1948 până în februarie 1997.
57. Țările în care Regina Ana a locuit în timpul vieții, în afară de Franța și România, au fost SUA (în timpul războiului și ulterior, alături de Rege), Italia, Marea Britanie, Danemarca și Elveția.
58. La 21 septembrie 1996 a avut loc căsătoria fiicei mai mari a Reginei, Princesa Moștenitoare Margareta, cu Principele Radu.

a României

92 de fapte în 92 de ani

59. Începând cu anul 1996 și până la sfârșitul vieții, Regina și Regele au avut alături, în Elveția, măicuțe trimise de Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, de Mitropolitul Banatului și de Mitropolitul român ortodox al Europei Occidentale, ca ajutor și sprijin spiritual.
60. Există în limba română două cărți despre Regina Ana, ambele scrise de Alteța Sa Regală Principele Radu: *Ana a României. Un război, un exil, o viață*, apărută la Editura Humanitas în mai multe ediții, începând cu anul 2000, și *Ana. Portretul Reginei*, apărută la Editura Curtea Veche în anul 2013.
61. La 50 de ani de când s-au cunoscut la Londra, Regele și Regina au participat la nunta de aur a Reginei Elisabeta a II-a, în noiembrie 1997. Atunci, Majestățile Lor au locuit la Palatul Buckingham.

62. Nunta de aur a Regelui Mihai I și a Reginei Ana a fost sărbătorită în Franța, în departamentul Vendée, invitați fiind de prietenii francezi care au găzduit celebrarea. Au fost prezenți Prințesa Moștenitoare Margareta, Principele Radu și Prințesa Sofia.
63. Regina Ana, ca și Regele Mihai, a mâncat mereu la prânz un singur fel, iar masa a durat 20-30 de minute. Cina Majestăților Lor a început mereu la ora 18.30, a presupus două feluri și a durat 30 de minute.
64. Regina Ana a locuit, în exilul din Elveția, în cinci case diferite, în Lausanne (1948-1949), Versoix (1956-2004, vilele „Fantasia” și „Serena”) și Aubonne (2004-2016, La Croix de Luisant și Rue de la Grenade).
65. Regina Ana a vizitat o singură dată Bucovina de nord (astăzi, în Ucraina), în anul 2000, în compania Regelui Mihai I.

66. Mutarea Cuplului Regal în țară a avut loc în anul 2001 (18 mai, la Palatul Elisabeta și 1 iunie, la Castelul Săvârșin).
67. Regina Ana a fost un foarte talentat pictor. La Palatul Elisabeta sunt expuse, în apartamentul regal, două dintre lucrările Reginei.
68. Cartea *Ana a României. Un război, un exil, o viață* a cunoscut două ediții în limba engleză, una la Fundația Culturală Română, iar alta la Editura Humanitas.
69. La vârsta de 80 de ani, Regina a fost sărbătorită la Geneva, în anul 2003, de veri din familiile regale ale Spaniei, Franței, Germaniei, Iordaniei, Greciei, Luxemburgului și Austriei.
70. Șaizeci de ani a durat absența Familiei Regale de la Peleş, până la repunerea oficială în posesie a Castelului, în vara anului 2008. La prima vizită a Regelui și Reginei, aceștia au confirmat că porțile Peleşului vor rămâne mereu deschise românilor.
71. Turnul central al Castelului Peleş are 66 de metri înălțime. Regina Ana a așteptat 60 de ani pentru a trece pragul Castelului, în luna iunie 2008.
72. Paisprezece familii regale europene au fost prezente cu ocazia nunții de diamant a Regelui și Reginei, care a fost sărbătorită la 10 iunie 2008.
73. Cincisprezece melodii preferate ale Regelui și Reginei pot fi ascultate pe CD-ul *Muzica Regelui*, editat de Curtea Veche Publishing.
74. La 25 octombrie 2011, Regina Ana a asistat la discursul istoric al Regelui Mihai din fața Camerelor Reunite ale Parlamentului României.
75. Fundația „Colecția Familiei Regale a României” îi numără, printre fondatori, pe Regina Ana, alături de Regele Mihai, Prințesa Moștenitoare Margareta și Principele Radu.
76. Prietenii cei mai apropiați ai Reginei au fost câinii de companie crescuți de-a lungul vremii. Ultima pereche de câței care au locuit în casa din Elveția a fost formată din Bianco și Bambi, din rasa Chihuahua.
77. Regina Ana nu a avut niciodată pasiunea gătitului.
78. Regina Ana a așteptat până la vârsta de 77 de ani ca să-i fie scrisă prima biografie.
79. A doua carte despre Majestatea Sa a fost scrisă când Regina a împlinit 90 de ani.
80. În 2013, Majestățile Lor și-au sărbătorit în cadru privat nunta de safir, adică 65 de ani de la căsătorie.
81. În anul 2015 s-au aniversat 70 de ani de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și de la decorarea Reginei Ana cu Crucea de Război a Franței.
82. De-a lungul vieții, Regina Ana a primit Crucea de Război a Franței, Marea Cruce a Ordinului Carol I, Marea Cruce a Ordinului Sfânta Olga și Sfânta Sofia din Grecia, Marea Cruce a Ordinului de Malta și Marea Cruce a Ordinului Coroana României.
83. Începând cu anul 1992, Regina Ana a vizitat zeci de sate, comune, mânăstiri, mici orașe și municipii din țară, trecând prin fiecare colț al României și întâlnind zeci de mii de oameni.
84. Între anii 1990 și 2010, Regina a participat la zeci de evenimente dedicate fundației fiicei sale, Prințesa Moștenitoare, și a efectuat turnee în străinătate pentru colectare de fonduri, cum au fost vizitele din SUA și Franța.
85. Regina Ana a oferit Înaltul Patronaj Fundației Anastasia, creată de pictorul Sorin Dumitrescu, cu mai bine de două decenii în urmă.
86. Regina Ana a dat primul interviu televizat în România la vârsta de 86 de ani, în anul 2009.
87. Regina Ana nu a mers niciodată în Basarabia.
88. Regina Ana nu a vizitat niciodată Balcicul.
89. Regina Ana nu a fost niciodată în Australia.
90. Părul Reginei Ana și-a păstrat culoarea în mod natural, fără să albească vreodată.
91. Statul român nu a oferit nici o distincție Reginei Ana, în 92 de ani de viață.
92. Regina Ana a fost cea mai longevivă soție de rege sau domnitor din întreaga istorie a României.

Text apărut inițial pe <http://www.romaniaregala.ro>.

Regina Ana și aristocrația discreției

Rodica Culcer

Nu vorbesc de o clasă socială aparte, pentru că nu este momentul analizelor istorico-sociologice, ci mă gândesc la noblete interioară, la devotament și la discreție – virtuți rare, rezultate dintr-o educație morală temeinică și dintr-o tradiție de altruism bazat pe cultul datoriei față de semenii și față de familie, care contrastează cu obsesia autofirmării și promovării deșănțate a propriei persoane care caracterizează personajele publice din zilele noastre. Desigur, aceste valori trebuie reamintite într-o epocă în care nu există decât dacă ești prezent în rețelele de socializare sau pe micile ecrane, iar Regina Ana le evita și pe unele, și pe celelalte. De altfel, încă din tinerețe evitase publicitatea, fugind de atențiile ziaristilor imediat după căsătoria cu Regele Mihai. Ce diferență uriașă față de alte vieți de „doamne și domnițe” mai recente, chiar din familii nobile prestigioase, care au devenit vedete

Se cuvine oare, în epoca populismelor de tot felul, să faci elogiul unei aristocrate? Reflectând asupra vieții Reginei Ana, pe care moartea sa recentă a transformat-o în destin, îți dai seama de stupidenia populismelor și stângismelor și începi să înțelegi ce înseamnă comportamentul aristocrat.

manipulând opinia publică prin mass-media!

Nici familiile aristocrate nu mai sunt astăzi ce au fost, desigur, dar tocmai de aceea, atunci când întâlnești o personalitate care se definește prin devotament și discreție, prin modestie, decență și lipsă de ostentație în viața publică, contrastul cu galeria de personaje stridente care populează spațiul public te îndeamnă la reevaluări și meditații mai profunde – cu atât mai mult cu cât Ana de România, născută Bourbon-Parma, s-a căsătorit cu Regele Mihai după abdicarea acestuia, când el se afla deja în exil, și a înfruntat toată rigiditatea Bisericii Catolice, neîmpăcată cu căsătoria ei cu un

rege ortodox, ai cărui copii, după Constituția țării sale, trebuia să fie botezați în Biserica Ortodoxă, nu în cea Catolică.

Chiar dacă sunt multe aspecte ale vieții Reginei Ana care ne rămân necunoscute, tocmai datorită discreției cuplului regal, un lucru este cert, pentru că este susținut de fapte, și anume că sentimentul datoriei a călăuzit-o încă din tinerețe: mai întâi față de familia pe care, în exil autoimpus la New York, a ajutat-o să supraviețuiască lucrând la un magazin, și apoi în timpul războiului, când, începând din 1943, a participat, alături de Forțele Franceze Libere, aflate sub comanda generalului de Gaulle, la campaniile din Algeria, Maroc,

Italia, Luxemburg și Germania, fiind decorată pentru aceasta cu „Crucea de război” („Croix de Guerre”). După căsătoria cu suveranul României aflat în exil, fiica de principe născută în cel de-al XVI-lea arondisment al Parisului nu s-a dat înapoi de la creșterea găinilor într-o mică fermă din Hertfordshire – tot astfel cum, așa adăuga, o bună parte din doamnele aristocrației românești nu s-au dat la o parte de la cele mai modeste și grele munci după ce averile le-au fost confiscate de comuniști. Doar parvenții se tem de muncă, nu însă și aristocrații adevărați. Cine se întreabă astăzi ce a făcut Regina Ana ar putea să se gândească cât este de greu să susții

moral un soț împiedicat de vicisitudinile istoriei să-și îndeplinească misiunea de rege, pe care și-o asumase trup și suflet; să crești cinci copii în spiritul responsabilității față de familia regală a unei țări pe care nu o cunoști și a cărei limbă nu o vorbești și să le asiguri tuturor o viață de familie normală. Sigur, nu va scrie nimeni ceva memorabil în cărțile de istorie despre toate acestea, dar, ca să apreciem mai bine rolul Reginei Ana în istoria noastră, să ne imaginăm *Sonata Primăverii* de Beethoven executată doar la vioară, fără acompaniamentul pianului. Strălucirea viorii nu ar mai fi aceeași, nici armonia ansamblului. Să ne înclinăm deci, la final, în fața celei care s-a estompat pe sine de bunăvoie pentru a-și pune în valoare familia și a-și onora țara de adopție.

Text publicat inițial în revista 22 (<http://revista22.ro/70255210/regina-ana-i-aristocraia-discreției.html>).

Regina unei României care n-a existat

Lucian Dirdală

Ne-am aminti probabil că a ales încă de la început, fără stridențe, religia soțului și Regelui ei. Am fi văzut-o încercând și reușind să-și asume această componentă a identității noastre colective. Cu limba română ar fi fost, cred, ceva mai greu. Domnind într-o (nu „peste o”) țară liberă, ar fi avut parte de multe săgeți, dar nu am nici o îndoială că în scurt timp ar fi ajuns să vorbească o română cursivă și, îndrăznesc să spun, frumoasă. Chiar dacă ai dificultăți de pronunție și accent, contează în primul rând ceea ce spui.

N-ar fi exclus ca, acum, recitând articolele din presa (liberă) din anii '50, să dăm peste texte ce vorbesc despre dezamăgirea unei femei tinere și independente, în fața unor îndatoriri pe care nu le anticipase și care deveneau pe alocuri strivitoare. Dar cred că mult mai numeroase ar fi cele care ar lauda efortul ei de a cunoaște cât mai repede și cât mai bine țara de adopție. Am da peste poze și rânduri convenționale, dar și peste multe dovezi că Ana nu credea în bariere, că era conștientă că Palatul era altceva decât România reală.

Nu am avea parte de poziții oficiale, însă n-ar fi surprinzător ca Ana să se dovedească a fi fost un partizan discret, dar redutabil al emancipării femeii. O tânără care, în timpul războiului, a muncit și apoi a îmbrăcat uniforma militară nu putea accepta limite arbitrare sau discriminări. Ar fi avut parte de critici și șarje ironice, dar asta i-ar fi adus sprijinul soțului ei, chiar dacă abordarea

Să ne imaginăm că, în iunie 1948, Ana de Bourbon-Parma ar fi venit în România pentru căsătoria cu Mihai, tânărul rege al unei țări ce-și căuta drumul drept după război. Ar fi urmat încoronarea și – iarăși, ne imaginăm – o domnie de 68 de ani. Ce am fi avut de spus astăzi? Dincolo de tristețe, cum ne-am raporta la Regina pierdută?

Regelui Mihai ar fi rămas, în esență, ceva mai conservatoare.

Într-o Românie liberă, primele decenii postbelice ar fi fost dominate de tema sărăciei, ca efect al înapoierii și totodată ca obstacol în calea modernizării. Cum monarhul nu ar mai fi avut prerogative guvernamentale, toate aceste responsabilități le-ar fi revenit politicianilor. Dar Ana ar fi înțeles imediat că,

din poziția sa, poate exercita o anumită influență. Nu ar fi fost o regină activistă, dezamăgindu-i pe radicalii ambițioși. Dar ideea bine încetățenită a identificării Reginei României cu câteva mari cauze i-ar fi oferit un spațiu de acțiune important.

După toate probabilitățile, Ana ar fi trecut mai bine decât timidul ei soț și Regele proba televiziunii. Într-o societate predispusă

la cultul personalității, ar fi trebuit să se adapteze portretului oficial pe care i l-ar fi creat binevoitorii. Nu putea fi o mamă a națiunii – aceea epocă trecuse. Însă ar fi făcut probabil toate sacrificiile necesare pentru a-și asuma rolul în care ar fi fost distribuită fără a i se fi cerut acceptul: femeie și mamă aflată mereu într-o încălzire de sticlă, partener model într-o familie obligată să fie un

reper, într-o epocă de declin al reperelor. Cât despre cealaltă tranziție, cu un și mai mare potențial democratic – internetul –, cred că, de la înălțimea vârstei, ar fi gestionat-o cu umor și chiar cu o oarecare plăcere.

Ne-am fi obișnuit ușor, într-o lume normală, cu Ana de România. La cumpăna mileniilor, am fi constatat că e, alături de Rege și poate chiar mai mult decât el, persoana care ne cunoaște cel mai bine. Plecăciunile oficiale ar fi fost mereu însoțite de zămbete de simpatie. Unii vor spune că a fost excepțională, alții, din contra, că a fost o femeie normală, ce a avut timp suficient să se adapteze, să-și corecteze defectele, să-și asume ceea ce a văzut bun în jurul ei. Treptat, ar fi încetat să mai fie un subiect de discuție, atenția tuturor s-ar fi îndreptat spre standardele impuse de acest cuplu regal atât de influent. Republicanii ar fi recunoscut că, dincolo de toate controversile politice, România a avut în Regina Ana o apărătoare a decenței și a bunului-simț.

Această țară însă nu a existat. După 1989, ne-a venit greu să-l descoperim pe Regele Mihai, iar unii dintre noi și-au exercitat dreptul de a-l ignora în continuare. Dar, indiferent ce am crede despre Rege, avem câteva puncte de pornire. În ceea ce ne privește pe Regină, ea nu ne poate deveni familiară decât dacă ne gândim la o altă Românie, la o țară care n-a existat. Dumnezeu s-o odihnească pe Regina Ana, iar noi să găsim puterea de a construi țara pe care ne-o dorim!

Puterea Regelui

Adelina Rădulescu

Disputa publică despre statutul Reginei Ana, dacă merită sau nu funeralii de stat, dacă merită sau nu titlatura de regină, dacă știa sau nu limba română, ne îndepărtează de esență. Pe cine a pierdut România și cine va rămâne în istorie? Cei care au cunoscut-o îndeaproape pe Ana de Bourbon-Parma spun că a fost călăuză unui rege tragic, pe care l-a însoțit în traversarea deșertului impus de exil.

Aveau puțin peste 20 de ani și, când s-au cunoscut, la nunta Reginei Marii Britanii, o prăpastie stătea între viața lor de până atunci. Ea venea dintr-o familie care cunoscuse austeritatea. Părinții, proveniți din familia domnitoare (dar nu din linia moștenitorilor de coroană), și-au crescut cei trei băieți și pe Ana în condiții aproape severe, peregrini prin Europa și Statele Unite, cu slujbe modeste și cu înrolare pe front.

Destinul regal al Regelui Mihai I era deja pecetluit de Stalin, iar Majestatea Sa avea să-și piardă în scurt timp tronul și țara. După două domnii și o copilărie marcată de nefericitul mariaj al lui Carol al II-lea cu Regina Elena, după experiența manipulării de către politicienii români și comuniștii făcând legea în partea asta de lume, Mihai avea să devină pribeag și nepregătit pentru încercările vieții.

Există o anecdotă, povestită de Regina Ana, care spune că, atunci când s-au cunoscut, la Londra, ea și fratele ei l-au învățat pe Rege să cumpere bilet la cinema și, în aceeași seară, să plătească taxiul. În cartea *Un război, un exil, o viață*, o biografie autorizată de Regina Ana, lectura îți descoperă un personaj fascinant. Este soția căreia nu-i ies lucrurile în bucătărie, dar care organizează cu desăvârșire familia și căminul. Îi este sprijin monarhului fără țară în adaptarea la diferitele meserii pe care le-a avut, de la agent de bursă la pilot, pentru a-și întreține familia cu cinci fete, în care ouăle casei proveneau de la găinile crescute de ei înșiși în conacul de la Bramshill, despre care Regina Ana povestește cu seninătate că era bântuit de două fantome.

Pentru cei care au întâlnit-o, de la distanță, s-a văzut femeia tenace care a

adus echilibrul și temeiul într-un destin tragic.

Cu siguranță că, într-o altă atmosferă, mai destină, povestea aceasta de dragoste a Regelui Mihai și a Reginei Ana ar fi fost un film cu succes de casă. Sau poate că exemplul de grație al împlinirii ar fi luat-o mereu de la capăt.

În 2001, când Casa Regală a fost acceptată de autoritățile române să se așeze în țară, la Palatul Elisabeta era multă lume. Regina Ana era în umbra Majestății Sale, veghindu-l cu serenitate. Jurnaliștii au înconjurat-o pe Regină, care a spus că nu dă declarații. I-am vorbit cu toții în limba română, iar Regina Ana ne răspundea precis la întrebări în limba engleză sau în franceză. Umorul îi era debordant și tăios, însă râsul său strașnic domina emoția tuturor.

Cu ceva timp înainte, prin 1997-1998, până ca familia să primească pașapoartele românești, Regina Ana a venit de mai multe ori în țară și a colindat-o în lung și-n lat. În numele Regelui. Ziariștii vremii, care au însoțit-o în turnee, își amintesc de naturalețea pe care o avea la întâlnirile cu oamenii și chiar au auzit-o, de pildă, vorbind românește cu țărani din Maramureș. Mai târziu, aflăm din anturajul Casei Regale că Regina Ana înțelege românește, însă nu se exprimă în public în limba noastră, pentru că evită adăugarea unor noi critici la valul de manipulare ce a dominat anii '90, care a ținut departe de popor imaginea autentică a celor doi. Fluentă în patru limbi, avea un respect pentru rostire și accent, pentru limba vorbită impecabil.

Din poveștile apropiaților Casei Regale din anii '90 aflăm că, deși în public alegea discreția ca atitudine, acasă era interesată de orice subiect, avea sfaturi pentru fiecare, modestă și amabilă,

directă și jovială în același timp, cu replici inspirate. Ți-o imagineai chiar cum, în anii comunismului, Regina Ana era cea care asigura rolul de operator ce înregistra mesajele de Crăciun ale Regelui Mihai, transmise de Europa Liberă și BBC în limba română.

Poate că puțini știu că, în 1960, a apărut o piesă de teatru într-un singur act, semnată de Ana și Mihai de România, intitulată *Alegerea*. „Să aperi omul, să te sprijini pe propria ta valoare, pe propria ta responsabilitate, să ajungi prin propriile mijloace la capăt, singur, lepădându-te de slăbiciuni. Acesta ar putea fi destinul meu. Un destin dificil, dar plin, generos. Aici, în lupta aceasta, n-au ce căuta nehotărâții.” E târziu să aflăm căruia dintre cei doi autori îi aparține citatul, dar, dacă ai avut vreodată prilejul s-o întâlnești, parcă auzi vocea Anei de România și simți spiritul lui Mihai de România.

Târziu este și să discuți despre ce-ar fi însemnat exemplul nobleței autentice, al tenacității și deconței dacă am fi trecut senini prin anii '90. Dacă Familia Regală nu ar fi continuat să fie izgonită după 45 de ani de comunism și primită acasă mai devreme, poate că nu ar fi existat compromisurile ulterioare cu politicienii, care au știrbit din prestigiul și încrederea de care se bucura monarhia imediat după '89.

Ar fi potrivit să aflăm, nu din părțile schimbătoare ale politicienilor, ci direct de la cei care au fost în preajma Regelui Mihai și a Reginei Ana, așa cum erau. Se încheie o epocă, iar noi ratăm din nou maturizarea, ignorând sau rescriindu-ne istoria.

Text publicat inițial pe <http://www.digi24.ro/opinii/puterea-regelui-546994>.

Încrederea nu are nevoie de ochi

Nora Iuga

Am să mă duc vineri dimineață la catafalcul Reginei Ana. Nu am văzut-o decât o dată, la Palatul Elisabeta, alături de Regele Mihai. Parcă nici nu erau de-adevărat. Se făcuse mult prea târziu. Cred că dormeam. Eu sau ei. Nu știu care dintre noi.

Acum știu că fata aia cu obrazul luminat de zâmbet ca o bucată de măr, în care nu aveai cum să dai peste vreun vierme, a adormit. Stă alături de El, acolo, la Palatul Elisabeta. Cel mai frumos bărbat întâlnit de mine vreodată. Primul băiat pe care-l iubisem, de la opt ani, alături de celălalt Mihai, care scria poezii. Așadar *puterea și puritatea*, strânse într-un pumn mic de fetiță, am să le văd poate pe pieptul acoperit al unei femei care ar fi putut deveni, cine știe, o mare regină, o superbă și „mândră în toate cele”, la catafalcul căreia am stat cu 78 de ani în urmă, Regina Maria. Simt, culmea, în mine aceeași durere ca atunci, la Palatul Cotroceni, în inima acoperită de o cămașă albă de străjer. I-am iubit pe regii României. Am avut parte de regi care ne-au ridicat țara acolo unde-i era locul, mai la deal, unde-s copacii vânoși. Pe-atunci, știam că m-am născut în Europa, fiindcă venisem pe lume pe acest continent, nu fiindcă mi se făcuse cinstea să fiu primită în UE. Mă voi duce la catafalcul Reginei Ana și o s-o am întotdeauna în minte alături de Regele Mihai, cu care și-a promis însoțirea pe viață fără să se privească în ochi, fiindcă ochii le erau de prisos. În ceea ce mă privește, de când mă știu, am luat ușor tot ce mi-a dat și mi-a luat viața. Dar pot spune cu ochii închiși că, dacă nu-mi luau Regii, nu ar fi trebuit să debutez ca poetă la 38 de ani și, cine știe, poate ar fi avut și nemții poeți suprarealiști. Regina Ana o să mă ierte că nici la catafalcul ei nu-mi pot stăpâni umorul... dar ce curios, reginele astea ale noastre, ce nume de țărânci românce get-beget au ele: *Maria* și *Ana*.

Text publicat inițial în *Observator cultural* (<http://www.observatorcultural.ro/articol/increderea-nu-nevoie-de-ochi>).

Uniți în durere

Răzvan Voncu

Decizia sa este nu numai o recunoaștere a faptului că Regele Mihai I a fost, pentru trei ani (1941-1944), suveranul unei României din care făcea parte și Basarabia. Ci mai ales a relației speciale pe care Casa Regală a României a avut-o cu Basarabia, după revenirea ei la Țara-Mamă.

Chiar dacă nu e decât un gest simbolic, fără consecințe practice imediate, decizia președintelui de la Chișinău e din cu totul altă categorie decât defunctele „poduri de flori”. Deoarece acestea din urmă au instituit, de fapt, o cultură a diferenței între cele două maluri ale Prutului și au acreditat pe plan național niște „vamești”: profesioniști ai

patriotismului și ai unionismului. Consecința activității lor, după 25 de ani de la declararea independenței Republicii Moldova, este deplina separare politică de azi. Hotărârea de declarare a doliului național, pe 13 august, ca o reverență postumă față de cea care ar fi putut fi regina României Mari (dacă zarurile istoriei ar fi căzut altfel), este o decizie care promovează o cultură a integrării. Fie și în durere, fie și pentru o zi, suntem uniți.

Firește, nu-mi fac iluzii că decizia președintelui Timofti îi va atinge pe votanții lui Dodon, Usatâi și ceilalți. Mă îndoiesc că au auzit de Casa Regală a României, altfel decât sub forma caricaturilor propagandei sovietice de odinioară (foarte activă și azi, în paranteză fie spus). Însă nu lor li se adresează gestul de reverență al conducerii de la Chișinău. Ci românilor de bună-credință și, mai ales, tinerilor. Căci ei au șansa de a recupera memoria

istorică a Basarabiei, pervertită și interzisă atâta amar de ani. Chiar și împrejurară că în România chestiunea monarhică rămâne deschisă, fără a periclita în vreun fel cadrul constituțional, este o lecție pe viu. Ea le spune basarabenilor că România nu este împietrită în „aroganță”, ci este o țară cu adevărat democratică, deschisă, în care chestiuni delicate se rezolvă fără vărsare de sânge, fără violență politică și fără fracturi sociale dramatice.

Anii '90, cu cortegiul lor de amenințări și tulburări, s-au încheiat, din fericire. Sistemul democratic românesc, imperfect ca orice sistem democratic, are totuși resurse importante pentru a gestiona orice criză. În România există o anumită înțelepciune, care permite menținerea unor echilibre. Este un îndemn la reflecție pe tema amenințărilor pe care le proferează unii sau alții, numai ca să îi împiedice pe basarabeni să ia vreo decizie cu privire la viitorul lor. Mai exact, nu orice decizie, ci decizia corectă.

Text publicat inițial în *Adevărul* (http://adevarul.ro/moldova/actualitate/uniti-durere-1_57a728b75ab6550cb88cb8ef/index.html).

Moartea unei regine

Bedros Horasangian

Fie că suntem monarhiști sau republicani, nu contează. Familia Regală s-a comportat exemplar și a adus beneficii imense unei Români care-și caută drumul propriu în lumea de azi. Și acum, în aceste zile, a murit Regina Ana de Bourbon-Parma, soția Regelui Mihai I al României. Avea 92 de ani și era suferindă. Bunul Dumnezeu s-a îndurat s-o săvârșească din această viață pe această femeie care a îndurat multe. Detaliile intrinseci, îndeobște, ale unei vieți asumate exemplar sunt cunoscute. Și spun foarte multe despre o regină fără regat și despre destinul ei de soție a unui rege exilat.

După abdicarea Regelui Mihai I, în 31 decembrie 1947, la presiunea autorităților sovietice de ocupație, România a devenit republică. Și așa a rămas de atunci. Tânjilele unui pumn de monarhiști loiali Coroanei României și Casei Regale nu au găsit nici susținere politică, nici sprijin popular, în așa fel încât, printr-o abilă mișcare, asumată politic – cum s-a întâmplat în Spania, de exemplu –, România să revină la vechiul ei statut de Monarhie Constituțională. Nu s-a

Nu știm nici azi dacă Monarhia salvează România, cum un milion de oameni strigau pe străzile Bucureștilor, la cea mai mare manifestație publică înregistrată în favoarea Regelui Mihai I și a Reginei Ana, dar știm bine că tot ceea ce a făcut Casa Regală a României după 1989 a fost în folosul României.

dorit, nu s-a putut. Regina Ana a fost mereu lângă Regele Mihai I. Iar Casa Regală, în tot ceea ce a întreprins după 1989, a fost în favoarea și în beneficiul României. Nu intrăm în detaliile vieții Familiei Regale, vrem să accentuăm însă rolul jucat, poate nu îndeajuns cunoscut, în campania de promovare a României în demersurile întreprinse pentru acceptarea ei în NATO și UE. Un efort imens, susținut și instituțional, în contextul în care bunele auspicii și contactele dintre Casele Regale europene au nețezit drumul nostru european. Regele Mihai I, Regina Ana, Prințesa Margareta și Principele Radu, precum și ceilalți membri ai Casei Regale a României au avut un rol mult mai important decât se știe. Regele Mihai I și Regina Ana a României au lucrat efectiv pentru binele „Țării și Neamului”, cum se formulau cândva astfel de opțiuni.

Casa Regală a României, prin toți membrii ei, din trecut și până astăzi, a avut un aport de netăgăduit la a pune România pe harta lumii, to put the country on the map, ceea ce nu e puțin lucru. Comunismul instalat în România între 1945 și 1989 a lăsat urme adânci. Propaganda comunistă a lucrat din plin la falsificarea istoriei și, mai mult, a urmărit pas cu pas existența și activitățile Familiei Regale din exil. O existență asumată cu demnitate, o viață privată și publică de toată lauda. Poate nu știm încă bine tot ce au făcut Regele Mihai I și Regina Ana în anii de exil. Nu doar pentru propriii copii, ci și pentru cel mai drag dintre ei, România. Istoria politică a exilului românesc, în toate detaliile ei din deceniile de dinainte de 1989, încă nu este scrisă. Știm câte ceva despre activitatea susținută de niște posturi de radio americane, care au întreținut o anume stare

și care au contribuit la prezentarea adevărului dincolo de minciunile pe bandă rulantă ale propagandei comuniste. Dar despre ceea ce s-a întâmplat cu adevărat la Versoix, ca și între comunitățile românești și liderii politici neaserviți regimului comunist de la București, încă nu s-a spus totul. Regina Ana, care a murit luni, 1 august, a intrat în conștiința neamului românesc. *Faptul că va fi înmormântată la Curtea de Argeș, pe pământ românesc, este încă o dovadă a atașamentului ei față de un neam din care a făcut parte. Nu prin sânge, ci prin propria opțiune.* Nu a fost simplu, nici ușor, iar pentru căsătoria cu un ortodox, Vaticanul a exclus-o din Biserica Catolică. A fost, în cele din urmă, reprimată.

Regina Ana și-a respectat jurămintele față de un popor din care a făcut parte, poporul român. Nu altfel au făcut ceilalți

regi ai României. Anul 1918 a reprezentat un moment de grație în istoria României, iar înfăptuirea României Mari s-a datorat și abilelor mișcări politico-diplomatice, nu doar eroismului și sacrificiului ostașilor români. Regina Ana se alătură șirului de mari regine pe care istoria României moderne le consemnează. Regina Elisabeta, Regina Maria, Regina Elena și Regina Ana, fiecare în felul ei, împreună cu regii de care au fost, mai mult sau mai puțin, alături, au avut un aport important în edificarea României moderne. Moartea Reginei Ana de Bourbon Parma, Regina Ana a României, încheie o pagină de istorie tumultuoasă, am putea spune. Și deschide o alta, centrată pe modul în care viitorul monarhiei, în România, ar putea decide, într-un fel sau altul, viitorul nostru. De români depinde ce vrem să facem, de noi depinde unde vrem să ne poziționăm în această lume.

Dumnezeu s-o ierte pe Regina Ana a României!

Text publicat inițial în Observator cultural
(<http://www.observatorcultural.ro/articol/moartea-unei-regine>).

Ana, Regina-Soldat a României:

„Știam să demontez și să montez la loc o mașină”

Claudiu Pădurean

Regina Ana a României a ieșit cu totul din tiparele poveștilor cu prinți și prințese. Ea a venit pe lume la Paris, la 18 septembrie 1923, în familia Prințelui René de Bourbon-Parma și a Prințesei Margareta a Danemarcei. Din copilărie, a învățat să prețuiască oamenii mai mult decât titlurile lor, dar și să fie curajoasă.

În anul 1939, familia Anei de Bourbon-Parma a fost nevoită să se refugieze din calea naziștilor. Viitoarea Regină a României a ajuns mai întâi în Spania, apoi în Portugalia și, în fine, în Statele Unite ale Americii. A lucrat ca vânzătoare și a studiat până a împlinit vârsta la care se putea înrola, apoi a cerut să fie primită în Forțele Franceze Libere, conduse de generalul Charles de Gaulle. Și tatăl, și frații Anei luptau împotriva nazismului. Tânăra prințesă a servit ca infirmieră și ca șofer de ambulanță, în campaniile din Africa de Nord. Uneori, tânăra prințesă îi ținea de mână pe soldații care mureau în ambulantele în care servea.

Ana a României și-a trăit cea mai mare parte a vieții în exil; mai întâi, a luptat pe două continente împotriva nazismului, în calitate de voluntar în Forțele Franceze Libere. Apoi, a luptat, în calitate de Regină a României, vreme de 50 de ani, împotriva comunismului. Nu a avut șansa să domnească niciodată, pentru că soțul său, Regele Mihai I al României, fusese alungat de pe Tron. Însă istoricii sunt de acord cu faptul că Regina Ana a României a continuat tradiția începută de Regina Elisabeta și continuată de Regina Maria și de Regina-Mamă Elena.

Amintiri din războiul antinazist

Modul în care s-a implicat Ana de Bourbon-Parma în războiul contra nazismului este descris pe larg în cartea *Ana a României. Un război, un exil, o viață*, scrisă de Alțeta Sa Regală Principele Radu al României.

Iată câteva fragmente din amintirile Reginei despre acea perioadă tulburătoare din viața sa: „Am traversat Atlanticul din nou, în septembrie 1943, de data aceasta într-un vapor numit Pasteur. Am ajuns mai întâi la

Casablanca și apoi la Rabat. Acolo am început studiile de infirmieră, ca și cele de mecanic, ceea ce nu era dificil pentru mine, fiindcă învățasem o mulțime de lucruri la New York. Știam să demontez și să montez la loc o mașină. Am făcut și cursurile denumite Nurses Aid, toate acestea având loc seara. Cazarea și masa erau asigurate de către armată, dar bani de buzunar nu am văzut deloc în perioada aceea, nici măcar o centimă, până la prima permisie, care a fost mult mai târziu, spre sfârșitul războiului.

Eram voluntare și duceam o viață de cazarmă în toată regula, o viață de regiment. Nu eram decât fete. Învățam să facem marșuri, conduse de ofițeri francezi femei. Dar nici în Maroc, nici în Algeria nu am primit misiuni. (...)

A început atunci pentru mine o perioadă pasionantă, fiindcă am mers la o școală înființată de francezi, aproape de Alger, unde am luat parte, alături de colegile mele, la formarea personalului de pe ambulanțe, ajutoare de infirmiere și șoferițe. (...) Am continuat viața militară până la sfârșitul războiului, adică am

continuat să ajut infirmierele și să conduc ambulanțele. La drept vorbind, eram mai fericită să fiu șofer, nu am fost niciodată o infirmieră prea bună”, își amintea Regina Ana a României.

La încheierea războiului, în anul 1947, l-a cunoscut pe Regele Mihai I, la Londra, în cadrul evenimentelor prilejuate de nunta Reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii. Regele Mihai I a fost obligat în scurtă vreme să semneze un act ilegal și ilegal de abdicare. Ana de Bourbon-Parma i-a rămas alături. Cel mai sărac rege din exil s-a căsătorit cu principesa-soldat în iunie 1948, la Atena, iar Ana a devenit Regină a României. Nu a putut să își viziteze țara decât după căderea comunismului, după deceniile de exil, în timpul cărora a luptat împotriva ciumei roșii cu aceeași hotărâre cu care luptase și împotriva nazismului.

Text publicat inițial în România liberă
(<http://www.romanalibera.ro/aldine/history/ana-regina-soldat-a-romaniei-424535>).